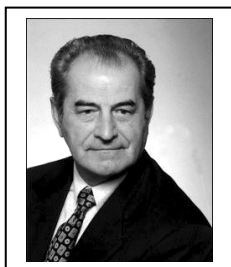

Úvodné slovo

Tohtoročný jún už od jeho prvého, tradične dobrožičlivého dňa – Dňa detí, prináša jedinečnú šancu všetkým občanom s volebným právom (doma aj v zahraničí) svojim dielom prispieť k zvoleniu do slovenského parlamentu tých osobností a strán, ktoré dokázali nie verbálne, ale reálnou politikou a konkrétnymi činmi prispieť ku obnove slovenskej štátnosti, k prosperite našej ekonomiky a spoločnosti i v zložitom období globálnej krízy. Tých ľudí, ktorých poznáme nie podľa krásnych fráz a sľubov, ale tých, ktorí by mohli byť zárukou, že dokážu vypočítať sťažnosti i návrhy prospešné jednotlivcom, národu, občanom, ktorým záleží na napredovaní našej ekonomiky a spoločnosti.

Je to *mimoriadne významná príležitosť pre každého slovenského voliča*. Hlas každého, bez rozdielu vo veku, pohlaví, národnosti, spoločenskom postavení, má rovnakú váhu. No v súčasnej dobe parto a mediokracie dokážu finančne dobre podkuté, vplyvné skupiny zneistiť, zmanipulovať aj od volieb odradiť nemalý voličský potenciál. A to nežiaduco nahráva páve tým extrémnym, slovenskej spoločnosti nežičlivým individuíam a stranám.

Doterajšia vládna koalícia, napriek nesporne celkovo úspešnému zvládnutiu množstva úloh a veľkých problémov, ku ktorým patrí aj finančná a celosvetová kríza, žiaľ, nevyužila všetky možnosti na vzájomnú podporu a tak na pokračovanie svojej činnosti i v ďalšom volebnom období. Týmto otázkam budeme venovať pozornosť i naďalej. Tu chcem zdôrazniť, na čo sme mnohokrát poukazovali – na zabezpečenie vyváženej informovanosti občanov SR v printových aj elektronických médiách. Návrhy, verejné vyhlásenia množstva jednotlivcov a inštitúcií - aj zo strany SES-NEZES - na založenie nezávislého, vládou podporovaného denníka a primeranej objektívnej spravodajskej činnosti verejnoprávnej STV a SRo, zostali bez odozvy. Časté nepravdivé, neomalené aj grobiánske vyjadrenia na adresu predstaviteľov Slovenska i celej SR doma aj v zahraničí tak zostávali bez dostatočnej „odmeny“ a primeranej prevencie v tejto oblasti. A to sa koalícii Smer-SD-ĽS HZDS-SNS vo voľbách do NR SR kruto vypomstilo.

Enormná mediálna predvolebná intenzita SKDH, KDĽH, SaS a Híd-u (plus tzv. nezávislých) im vyniesla strategicky výhodnú pozíciu. Napriek presvedčivej výhre Smeru vo voľbách 12. júna t. r. (37,9%) a postupu Slovenskej národnej strany, pri vyradení ĽS HZDS bol premiér Fico, pre neochotu niektorej z ďalších strán rokovať s ním, vzdať sa poverenia na zostavenie novej vlády SR. Prezidentom republiky poverená Iveta Radičová tak dostala a využila možnosť zostaviť novú vládu a presadzovať v mnohom odlišné ciele pri riadení

slovenskej ekonomiky a spoločnosti v nasledujúcom volebnom období.

V týchto dňoch prebiehajú intenzívne rokovania o zložení vlády a jednotlivých postoch v nej. Veľa bude záležať od jej zloženia a konštruktívneho prístupu. Má šancu pokračovať vo viacerých dobre nastavených programoch v domácej i zahraničnej politike. No s ohľadom na niektoré závažne spoločenské a ekonomické problémy sa očakáva razantnejší postup. Pri riešení naliehavých ale rovnako dlhodobých otázok, ktorá spravidla spolu súvisia. Či už ide o otázky ne/zamestnanosti, podnikateľského prostredia, vedy a výskumu, alebo boja proti korupcii, kultivácii vzťahov v spoločnosti aj k prírode, dôslednej reciprocite a obrane záujmov Slovenska v medzinárodných vzťahoch.

Doteraz sledujeme tradičné nihilizačné postoje k činnosti doterajšej koalície a prísľuby vlastných postupov na zmeny a zlepšenia v takmer všetkých smeroch. Prioritou je boj proti korupcii... Nuž, želajme si, aby po prvých poryvoch novej metly, neboli zmetené z povrch zemskeho dobré výsledky a principiálne záujmy Slovenska a Slovákov. Aby namiesto opätovne avizovaného zastavenia výstavby diaľnic a iných programov sa presadili racionálne prístupy pri zvyšovaní výkonnosti slovenského hospodárstva a skvalitňovaní života všetkých občanov samostatného Slovenska.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Ekonomický komentár

VOĽBY DO NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY 2010

V sobotu 12. júna 2010 sa konali historicky v poradí už piate parlamentné voľby od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. O mandáty poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (NR SR) sa usilovalo spolu 18 politických strán s 2 397 kandidátmi. Podľa ústrednej volebnej komisie bolo k parlamentným voľbám zapísaných v zozname spolu 4 362 369 voličov, pričom na voľbách sa ich zúčastnilo 2 566 779, čo predstavuje 58,83%, a odovzdaných bolo spolu 2 529 385 platných hlasov. Najvyššia voličská účasť bola v Bratislavskom kraji (62,90%) a najnižšia v Košickom kraji (54,25%). Účasť na voľbách v Košickom, ako aj v iných krajoch v tomto roku do určitej miery ovplyvnili povodne a výpadky prúdu, kvôli ktorým bolo potrebné pristúpiť k predĺženiu hlasovania. Voľby prebehli na celom území Slovenska demokraticky a pokojne. Pre pridelenie poslaneckých mandátov v NR SR bolo potrebná získať najmenej 5% platných hlasov, pre koalície zložené z 2 alebo 3 politických strán získanie najmenej 7%

platných hlasov a pre koalície zložené zo 4 a viac politických strán získanie najmenej 10% platných hlasov.

Počet a podiel platných hlasov odovzdaných pre politické strany:

Politická strana			Počet platných hlasov	Podiel platných hlasov v %
NR SR	17	SMER - sociálna demokracia	880 111	34,79
NR SR	15	Slovenská demokratická a kresťanská únia - Demokratická strana	390 042	15,42
NR SR	5	Sloboda a Solidarita	307 287	12,14
NR SR	13	Kresťanskodemokratické hnutie	215 755	8,52
NR SR	18	MOST - HÍD	205 538	8,12
NR SR	10	Slovenská národná strana	128 490	5,07
	7	Strana maďarskej koalície - Magyar Koalíció Pártja	109 638	4,33
	8	Ľudová strana - Hnutie za demokratické Slovensko	109 480	4,32
	6	Strana demokratickej ľavice	61 137	2,41
	14	Ľudová strana Naše Slovensko	33 724	1,33
	9	Komunistická strana Slovenska	21 104	0,83
	2	Únia - Strana pre Slovensko	17 741	0,7
	4	Paliho Kapurková, veselá politická strana	14 576	0,57
	1	EURÓPSKA DEMOKRATICKÁ STRANA	10 332	0,4
	11	NOVÁ DEMOKRACIA	7 962	0,31
	3	Strana rómskej koalície - SRK	6 947	0,27
	12	Združenie robotníkov Slovenska	6 196	0,24
	16	AZEN - Aliancia za Európu národov	3 325	0,13

zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Podľa výsledkov parlamentných volieb prekročilo potrebnú 5% hranicu potrebnú na zasadnutie do parlamentných lavíc spolu 6 politických strán. Mimo parlamentu zostáva 12 politických strán. Najúspešnejšou stranou sa stala SMER – sociálna demokracia, ktorá získala 62 poslaneckých mandátov. Slovenská demokratická a kresťanská únia – Demokratická strana bude mať 28 poslancov. Nováčikom v parlamente sa stávajú 2 pomerne ešte nedávno založené politické strany Sloboda a Solidarita s 22 poslancami a strana MOST – HÍD so 14 poslancami. Do parlamentu ešte zasadne aj Slovenská národná strana s 9 poslancami. Poverenie na zostavenie vlády dostala podľa tradície od prezidenta Slovenskej republiky vo voľbách najúspešnejšia politická strana SMER – sociálna demokracia.

Medzi stranami, ktoré nezískali dostatočný počet hlasov na účasť v NR SR sa ocitli dve súčasné parlamentné strany. Brány parlamentu zostanú tak po rokoch zatvorené pre Stranu maďarskej koalície – Magyar Koalíció Pártja (SMK) a pre Ľudovú stranu – Hnutie za demokratického Slovensko (ĽS – HZDS). Vedenie SMK vyvodilo voči sebe zodpovednosť za volebný neúspech a krátko po oficiálnom vyhlásení výsledkov volieb podalo demisiu. SMK, ako aj ĽS – HZDS podľa vyjadrení ich predstaviteľov po parlamentných voľbách v politike nekončia a ich hlavným bodom pozornosti sa v súčasnosti stane komunálna politika a práca v regiónoch.

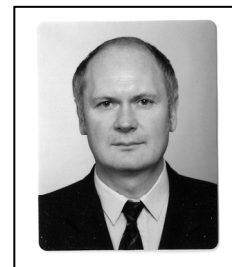
Voliči po voľbách už poznajú mená novozvolených 150 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky. Je teraz už na novozvolených poslancoch aby naplnili svoj mandát realizovaním sľubov deklarovaných prostredníctvom volebných programov svojich politických strán, ako aj programového vyhlásenia novej formujúcej sa vlády.

Ing. Juraj Strempek

Rezervované pre makroekonomiku

Cezhraničný regionálny rozvoj v rámci Európskej únie – Podunajsko.

Európska únia svojím rozširovaním zvlášť pri poslednom väčšiemu rozsahu v r. 2004 zväčšilo regionálne disparity medzi jednotlivými regiónmi členských štátov. Finančná solidarita v prospech menej rozvinutých regiónov a udržať ich konkurencieschopnosť je hlavný princíp regionálnej politiky EÚ. Tým sa výraznou mierou pomáha pri ich približovaní sa k tým vyspelejším. Európska únia na vyrovnávanie týchto rozdielov investuje značné prostriedky. Viac ako tretina rozpočtu EÚ sa využíva na zmiernenie rozdielov medzi jednotlivými regiónmi a nerovností v postavení svojich občanov. V porovnaní EÚ-15 a EÚ-27 sa rozdiely v Európe zvýšili na dvojnásobok. Rozdiely medzi najrozvinutejšími a najzaostávajúcimi regiónmi sú mnohonásobné. Táto skutočnosť nachádza výraz v novej kohéznej politike EÚ. Na jeseň 2006 doplnili nariadenia o štrukturálnych fondoch a Kohéznom fonde strategické usmernenia Komisie. Vychádzajúc z týchto dokumentov sa regionálna politika EÚ bude venovať novo zadaným cieľom: Konvergencia, Rast konkurencieschopnosti a zamestnanosti, Európska územná spolupráca. Tento posledný cieľ prehlbuje priestor na spoluprácu regiónov v našom prípade spoluprácu podunajských štátov v rámci EÚ. Pôvodná iniciatíva zo strany nemeckých spolkových krajín Baden-Württemberg a Slobodný štát Bavorsko začala vytvárať podmienky pre rozvoj podunajského regiónu. Postupne sa táto problematika preniesla na EÚ. Príprava

konkrétnej stratégie sa začala rozvíjať predovšetkým vo Výbore regiónov, kde bol v roku 2008 Európskou komisiou prezentovaný zámer vypracovania samostatnej stratégie EÚ pre Podunajsko. Postupnosť prác bola zavŕšená a cieľ sa podarilo naplniť, keď Európska rada na svojom zasadnutí v júni 2009 požiadala Komisiu, aby do konca roka 2010 predložila samostatnú Stratégiu EÚ pre dunajský región. Hlavným cieľom Dunajskej stratégie by malo byť, vytvoriť mechanizmus spoločnej zodpovednosti krajín dunajského regiónu za ich ekonomický a spoločenský rozvoj, uchovávanie prírodného a kultúrneho dedičstva. Koordinovaným prístupom umožniť efektívnejšie spoločné riešenia a tak naplno využiť nebyvalý potenciál ktorý v sebe skrýva Podunajsky región. Konečným výsledkom Stratégie má byť dosiahnutie väčšieho blahobytu, bezpečnosti a mieru pre občanov v podunajskom regióne.

Vytváranie Dunajskej stratégie v zmysle rozhodnutia Európskej rady nie je začiatkom spolupráce v Podunajskom regióne ale rozvinutím už fungujúcej spolupráce. Aj Bratislava a Bratislavský samosprávny kraj (BSK) majú s touto spoluprácou svoje úspešné skúsenosti. Hospodársky potenciál, geografická poloha a otvorenosť Bratislavy sa stali príslubom ďalšieho pozitívneho vývoja v tomto smere. Bratislava je súčasťou priestoru na rozhraní štyroch štátov. V rámci spoločných projektov a aktivít sú tu podmienky pre vytváranie multilaterálneho, záväzného a dlhotrvajúceho kooperačného rámca, ktorý je jasným príkladom súčasných trendov v zjednocujúcej sa Európe. Táto skutočnosť viedla k vytvoreniu *Centrope*, ktorá je práve cezhraničnou iniciatívou týchto štyroch krajín. Snahou Iniciatívy *Centrope* je rozvoj multilaterálnej, záväznej a trvalej spolupráce verejnej správy, podnikov a štátnych organizácií v stredoeurópskom regióne prostredníctvom toho, že napomáha koordinovať, integrovať a oživovať cezhraničné aktivity a úsilie zahrňujúce multilaterálnu spoluprácu v budúcnosti.

Dôkazom trendu racionalizácie partnerských vzťahov miest bez doterajšieho zmluvného základu je aj ustálené spojenie *Twin City Bratislava – Viedeň*, ktoré vyjadruje koncept spoločného rozvoja a využitia možností a sily tohto dvojmiestia a celého regiónu. Dosiahnuté výsledky v bilaterálnej a multilaterálnej úrovni v rámci spolupráce regiónov štyroch prihraničných krajín sú dobrým východiskom pre rozšírenie aktivít na celý podunajský región v príprave a potom realizácie Dunajskej stratégie. Tá bude mať veľký význam pre krajiny, ktoré nie sú zatiaľ členmi EÚ.

Rozvoj Podunajského regiónu zvlášť, ako vedomostného regiónu je logicky spojený s finančnými zdrojmi. Hoci na stratégiu nebudú vyčlenené osobitné prostriedky z rozpočtu EÚ pre región je už k dispozícii dostatočné množstvo financií vďaka širokej škále programov EÚ. Cieľom je využiť túto dostupnú pomoc – na obdobie rokov 2007 až 2013 tak, aby sa zvýšil jej účinok a aby sa ukázalo, akým spôsobom môže makro regionálna spolupráca pomôcť pri riešení problémov na miestnej úrovni.

V rámci tretieho cieľa „*Európska teritoriálna (územná) spolupráca*“ sa má dosiahnuť posilnenie cezhraničnej, nadnárodnej a interregionálnej spolupráce. Dlhé roky fungujú v EÚ programy zamerané na spoluprácu v regiónoch v prihraniční i širšom zázemí členských krajín. V rokoch 2007-2013 bude mať Slovensko pozdĺž svojich hraníc 5 programov cezhraničnej spolupráce - 4 na vnútornej hranici a 1 na vonkajšej. Nadnárodnú spoluprácu budú pokrývať ďalšie programy - Central Europe 2007-2013 a Southeast Europe 2007-2013 a ENPI. Pre medzi regionálnu celoeurópsku spoluprácu je tu program INTERREG IVC. Asistovať im bude program INTERACT II. Programy cezhraničnej spolupráce poskytujú priestor a možnosť pre získanie nenávratných finančných prostriedkov z EÚ na financovanie aktivít smerujúcich k rozvoju a prehĺbeniu sociálnej a ekonomickej spolupráce medzi regiónmi a zároveň zabezpečiť ich rozvoj. Cieľom Európskej únie je za pomoci nástrojov štrukturálnej politiky, ktorými sú predovšetkým *Štrukturálne fondy* dosahovať svoje prioritné ciele. V čase hospodárskej krízy ŠF nadobudli špecifické funkcie, ako zdroje na prekonávanie krízy.

Z porovnania kvantifikácie zo zdroja MF SR zo začiatku novembra 2008 a konca apríla 2010 vyplýva, že ŠF sa nestali nástrojom na prekonávanie krízy a zmierňovanie regionálnych rozdielov, ako sa pôvodne stanovilo. Nárast čerpania za prakticky rok a pol len o 6,5% a stav čerpania cca v polovici plánovaného programového obdobia 2007-2013 v úrovni cca 7% je toho dôkazom. Najslabšie sa využívajú prostriedky v oblasti vedomostnej ekonomiky, vo vzdelávaní, výskume a vývoji a informatizácie, ale tiež v operačnom programe Bratislavský kraj. Ani programy cieľa 3 územná spolupráca, ktoré sú tu uvádzané ako adresne zdroje regionálneho rozvoja pre Podunajsko sa zo strany Slovenska nevyužívajú dostatočne, k 28.2.2010 bol stav čerpania za cele programovacie obdobie 2007-2013 len 2,54%.

Ing. Ondrej Barič, PhD,
Národné centrum európskych a globálnych štúdií SR.

Medzinárodné ekonomické vzťahy

Francúzske transnacionálne korporácie na Slovensku

Tento článok podáva stručný pohľad o francúzskych transnacionálnych korporáciách na Slovensku počas ich pôsobnosti. Na začiatku článku sú uvedené dôvody, prečo zahraniční investori prichádzajú práve na Slovensko. Záverom sa článok venuje transnacionálnej francúzskej korporácii – Bongrain, svetovému lídrovi vo výrobe syrových špecialít, ktorá pôsobí prostredníctvom svojej dcérskej spoločnosti, Liptovská mliekareň, v regióne Liptov.

Slovensko je jednou z investične najatraktívnejších lokalít na svete. Svetová banka zaradila Slovensko medzi 20 investične najpríťažlivejších krajín na svete. Dôvody sú rôzne:

1. Nízka cena práce a vysoká produktivita
2. Žiadna daň z dividend
3. Členská krajina EÚ
4. Jednoduché zakladanie spoločností
5. Dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily
6. Nízky index ľahkosti zamestnávania a prepúšťania
7. Liberálny zákonník práce
8. Jedná z najnižších mier participácie v odboroch v rámci EÚ
9. Politická a ekonomická stabilita

Prvé francúzske investície začali na Slovensko prichádzať v 90-tych rokoch. V období privatizácie sa Francúzsko stalo jednou z prvých krajín, ktorá nadviazala ekonomické vzťahy so Slovenskou republikou. Od roku 1991 sa francúzske spoločnosti implantovali najmä v potravinárskom priemysle, konkrétne vo výrobe mlieka a syra ako aj v cukrovarníctve.

V roku 1992 odkúpila francúzska spoločnosť Rhone Poulenc továreň Chemlon v Humennom na východnom Slovensku. Od toho istého roku spravuje spoločnosť Dalkia mestské teplárne v 6-tich aglomeráciách na Slovensku, z ktorých len bratislavská mestská časť Petržalka predstavuje 70.000 vykurovaných bytov.

O päť rokov neskôr, v roku 1997, vstúpila na slovenský trh ďalšia francúzska firma, France Telecom, ktorá v tom čase vlastnila 35 percentnú kapitálovú účasť spoločnosti Globtel, ktorý sa transformoval na Orange Slovakia v roku 2002.

V roku 2000 odkúpila francúzska spoločnosť Dexia slovenskú Prvú komunálnu Banku. O rok neskôr sa udiali ďalšie zmeny v sektore bankovníctva a poisťovníctva. Na slovenský trh vstúpili dve francúzske spoločnosti: Societé Générale a Banques populaires Natexis, ktorá vstúpila do kapitálu Ludovej banky vo výške 10%. Najvýznamnejšou francúzskou investíciou v tomto roku bol však vstup obchodného reťazca Carrefour na slovenský trh.

Ďalší dôležitý francúzsky kapitálový transfer sa uskutočnil v roku 2002 - 24,5 percentným vstupom Gaz de France (GdF) do Slovenského plynárenského priemyslu (SPP) za 1,4 mld. USD. V súčasnosti vlastní koncern Gaz de France (GdF) spoločne s nemeckou firmou Ruhrgas 49 percentný akciový podiel v SPP. Ďalšia francúzska firma Electricité de France (EdF) ovláda 49 % akcií distribučnej spoločnosti Stredoslovenská energetika (SSE).

Skutočný úspech v oblasti vstupu francúzskych investícií na Slovensko však nastal v roku 2003, keď sa podarilo získať investičný projekt výstavby automobilového závodu PSA Peugeot Citroen v Trnave. Investícia vo výške 1 mld. EUR bola postavená na rozlohe 25 hektárov. Výrobná kapacita tejto automobilky predstavuje 300.000 vozidiel za rok v trojzmennej

prevádzke. Fabrika vytvorila zhruba 3.300 pracovných miest priamo, ďalších 6000 nepriamo v sektore služieb a výrobných dodávok. Spoločnosť PSA Peugeot Citroen Slovakia vyrobila v minulom roku 203.732 vozidiel, a tak sa stala najväčším výrobcom automobilov na Slovensku. Trnavskej automobilke sa napriek kríze podarilo v roku 2009 medziročne zvýšiť objem výroby o takmer 10 % v porovnaní s rokom 2008. Automobilka predala 112.403 automobilov značky Peugeot 207 a 91.329 modelov Citroen C3 Picasso.

Francúzske podniky od roku 2000 investovali na Slovensku (do roku 2007) viac ako 6 miliárd eur. Na prvej priečke sa nachádza Gaz de France so sumou 1,4 miliardy eur, za ním nasleduje France Telecom - 1,1 miliardy eur a tretí je PSA Peugeot Citroen s 1 miliardou eur. V prirovnaní so štátnym rozpočtom Slovenskej republiky (pre rok 2006) - 8,7 miliárd eur, francúzsky kapitál predstavuje 60% rozpočtu Slovenskej republiky. Ide o peňažné transakcie, ktoré priamo vstupujú do ekonomického obehu krajiny. Francúzske podniky zamestnávali v roku 2006 30.000 zamestnancov, pričom pracovné miesta v priemysle na Slovensku predstavujú 500.000 pracovných miest. Z toho vyplýva, že 6 % miezd v slovenskom priemysle je vytvorených investovaným francúzskym kapitálom.

Liptovská mliekareň, a.s.

Liptovská mliekareň začala svoju výrobu pred koncom druhej svetovej vojny v roku 1943. Už v tom čase spracovávala denne 15 tisíc litrov mlieka, z ktorého vyrábala bochníkové syry.

Produkcia podniku rovnomerne stúpala v súlade s rozvojom výroby mlieka v liptovských poľnohospodárskych podnikoch. Pôvodný sortiment výrokov pozostával z konzumného mlieka, smotany, masla, tvarohu, jogurtu, bryndze a syrov Moravský blok a Liptov. Uvedený sortiment sa rozšíril o kyslomliečne výrobky, termixy a tavené syry. Vrchol v množstve spracovaného mlieka (45 mil. litrov) sa dosiahol v roku 1987.

V roku 2000, po kúpe majoritného balíka akcií francúzskym mliekarenským zoskupením Bongrain, sa Liptovská mliekareň stala jeho súčasťou. Bol to rozhodujúci krok

v živote spoločnosti na jej ceste k európskemu štandardu, ale pritom so zachovaním unikátnosti značky a tradičného výrobného sortimentu pochádzajúceho z čistej prírody Liptova. Na výrobe unikátnych produktov sa spolupodieľa tím vyše 200 zamestnancov.

Francúzska TKN Bongrain

Transnacionálna korporácia Bongrain je svetovým lídrom vo výrobe syrových špecialít. Je zastúpená prostredníctvom svojich afiliácií v dvadsiatich deviatich krajinách sveta.

Spoločnosť Bongrain bola založená v roku 1956 Jean-Noel Bongrainom. Postupne rozvíjala svoje aktivity a počas rokov 1962 a 1971, otvorila obchodné pobočky v Nemecku, Belgicku, Švajčiarsku a Spojených štátoch amerických.

Od roku 1975 sa spoločnosť priemyselne implantovala v zahraničí. V tomto roku Bongrain získala

podnik v Brazílii, o rok neskôr v USA, v roku 1978 Španielsku a v roku 1981 v Austrálii.

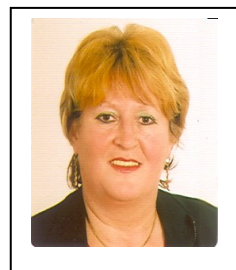
V roku 1990 spoločnosť posilnila svoju prítomnosť v Latinskej Amerike a začala svoje aktivity v strednej a východnej Európe, kde sa stala jednotkou s počtom dvadsiatich akvizícií od roku 1993. V roku 1998 sa spoločnosť usadila v Maroku, o dva roky neskôr v Egypte a v roku 1999 na veľkých trhoch Indie a Číny.

Francúzsko v súčasnosti patrí k najvýznamnejším zahraničným investorom v Slovenskej republike. Aj napriek súčasnej kríze sa predpokladá ich ďalší rast v najbližších rokoch vzhľadom na prebiehajúcu realizáciu významných projektov. Sektorovo by mal dominovať automobilový priemysel, ale významné investície sa dajú očakávať aj v iných odvetviach priemyslu a služieb. Novou investíciou by sa mohli stať investície do rozvoja infraštruktúry. Francúzsko prejavuje trvalý záujem o obchodno-investičnú spoluprácu v oblasti ochrany životného prostredia. Samostatnou kapitolou sú komerčne aktivity na úrovni medziregionálnej spolupráce, pri ktorých ponúka Slovenská republika francúzskym partnerom a investorom priestor v rámci priemyselných parkov a jednotlivých priemyselných oblastí, úpravy pitnej vody, čistenia odpadových vôd, komunálnych odpadov ako aj využívania geotermálnych zdrojov na priemyselné ale aj liečebné účely. Slovensko tiež ponúka pestré možnosti pri spolupráci v oblasti turistiky.

Jana Kubančoková

Medzinárodné politické vzťahy

Fenomén chudoby ako negatívny jav ľudskej spoločnosti

Rok 2010 je Európskou komisiou vyhlásený za Európsky rok boja proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu. Cieľom roka boja proti chudobe je zlepšiť situáciu ľudí, ktorí sú na hranici chudoby, alebo už dávno do priepasti chudoby spadli. Je potrebné vytvoriť také systémové riešenia, aby sa pomohlo tým, ktorí trpia chudobou tak, aby sa zredukovala na minimum.

Pojem "chudoba" sa vníma ako istá krajná situácia, ktorá pramení z nedostatku, obmedzenia, často i živorenia a limitovania možností človeka pri jeho slobodnej voľbe. Známy sociológ, S. Ringer, hovorí o tom, že chudoba v konečnom aspekte predstavuje absenciu slobody. Z toho jednoznačne vyplýva, že v poňatí chudoby môžeme hovoriť o dotyku na autómii človeka, pričom do úvahy musíme brať aj jeho schopnosť realizovať sa, t.j. človek má obmedzujúce stimuly pri možnostiach voľby v najrozmanitejších životných situáciách. Chudobu nemôžeme chápať ako niečo, čo sa vyskytuje v spoločnosti na okrajovom stupni, ale práve naopak, dotýka sa jej približne tretina obyvateľstva našej planéty. Situácia u nás

nie je taká ako v subsaharskej Afrike, no niektorí Európania musia žiť v takých podmienkach, ktoré sú veľmi zlé, ba až neprijateľné.

Chudoba má svoju tvár, ktorú nie je možné prehliadať z aspektu spoločenského, internacionálneho, ba ani globálneho. Jej radikálna podoba znamená nedostatok, bezbrannosť, bezdomovectvo, biedu a bezmocnosť. Nedostatok finančných zdrojov najviac ohrozuje Rómov, bezdomovcov, môžeme tu zaradiť dôchodcov, deti, slobodné matky. Často sa spomínaný jav chudoby definuje aj ako tzv. absolútna chudoba, čo v konečnom dôsledku znamená, že človeku nie je zabezpečený ani minimálny životný štandard v bývaní, v odievaní a vo výžive.

S fenoménom chudoby veľmi úzko súvisí sociálne vyčlenenie, nie je však s chudobou stotožnené, ako sa s tým často nesprávne stretávame v interpretácii a v pochopení. Ak chceme definovať "sociálne vyčlenenie", tak je potrebné ho vnímať ako proces, prostredníctvom ktorého sa vyčleňuje alebo izoluje jednotlivec, spoločenská skupina, minority, ale aj náboženské alebo národnostné skupiny.

Samotné sociologické i sociálno-psychologické koncepcie chudoby sú charakteristické tým, že svoj dôraz bezprostredne kladú na konkrétnu reakciu chudobných, ktorí sa nachádzajú vo veľmi zlej situácii. Ich sociálne správanie môže byť rôznorodé, niekedy príznačne akceptovaním situácie, v ktorej sa ocitli, prípadne jej odmietaním.

Významnú úlohu zohráva subjektívne vnímanie vlastnej chudoby. Podstatná je aj disproporčnosť, ktorá súvisí so stereotypom sociálneho správania chudobných. Nachádza sa medzi intenzitou chudoby a jej dopadom na ľudský zdroj. Otázkou prekonania tohto negatívneho statusu, z hľadiska očakávania, môže byť u jednotlivca, buď slabšia alebo silnejšia reakcia, ako je momentálna materiálna situácia, v ktorej sa nachádza.

Chudoba súvisí s množstvom faktorov, ako napríklad zamestnanosť, vzdelanie, bývanie, kultúra. Anglický sociálny politik a vedec Runcimen pomenoval opísaný jav ako "relatívna deprivácia". Známe sú aj názory, ktoré vychádzajú z tzv. fenoménu feminizácie chudoby. Jedná sa o vrstvu spoločnosti, kde chudobné obyvateľstvo tvoria ženy. Tie sú buď rozvedené, opustené alebo vdovy a starajú sa o deti. Zvláštne miesto zaujímajú aj "otázky anómie", ako následku chudoby. Nezamestnanosť, chudoba, spôsobujú, že veľká časť obyvateľstva nie je schopná realizovať svoje ciele, z čoho vzniká anomické napätie, jeho prvky sa individualizačnými tendenciami môžu ešte zosilňovať. Prichádza destabilizácia hodnôt a noriem k práci, dochádza k oslabeniu jednak sociálnej regulácie, ale aj sociálnej kontroly. Destabilizácia sa rozširuje i do ďalších oblastí hodnôt, spojených aj s pohľadom na sociálnu kohéziu, kde chudoba znamená stratu akýchkoľvek spoločenských kontaktov a následne i vyčlenenie chudobných z normálnych komunikačných tokov.

Veľkým pozitívom pre zmiernovanie následkov chudoby je sociálna práca, individuálna pomoc, osobitne existencia tzv. welfare štátu, (Wohlfahrtstaat, štátu verejného blaha). Čo pod týmto názvom rozumieme?

V užšom zmysle ide o systém štátnych a verejných (mimovládnych) zariadení, ktoré slúžia týmto cieľom:

- 1) Zabránenie človeku nedôstojnej chudobe a existenčnej núdzi (napr. prostredníctvom sociálnej pomoci).
- 2) Zabezpečenie proti hroziacim štandardným rizikám (prostredníctvom dôchodkového, nemocenského, havarijného, nehodového a pod. poistenia, vrátane poistenia pre prípad nezamestnanosti).
- 3) Odstránenie neželateľných foriem sociálnych nerovností (napríklad prostredníctvom tzv. programového zdaňovania, chránených pracovísk a pod).
- 4) Nastolenie rovnakých životných podmienok, resp. základných predpokladov každodenného správania, prípravou vhodnej infraštruktúry a prístupu k verejnému bohatstvu).

V širšom zmysle sa jedná o aktivitu štátov verejného blaha, ktorých obyvateľstvo reprezentuje vyspelú spoločnosť. Ide o vytvorenie politicko-administratívneho, socio-ekonomického a socio-kultúrneho systému, na základe ktorého by bolo možné rozmnožovať verejné blaho obyvateľstva, poriadok, kvalitu života a s tým aj všeobecnú spokojnosť. Tieto snahy sa hodnotia ako paradigma úsilia o verejné blaho. Ukazuje sa, že za najoptimistickejšie prístupy, z intencie sociálnej práce a sociálnej politiky, sú prístupy sociálneho konsenzu.

Je potrebné mať na zreteli, že neriešenie celého komplexu otázok chudoby, môže mať za následok vážne integračné problémy v dôsledku jej rýchleho nárastu. Negatívny jav, akým je chudoba, preniká do všetkých sfér ľudského života. Podieľa sa na spoločenskom živote, medziľudských vzťahoch, má svoj dosah na individualitu každého jedinca. Tam, kde vládne nedostatok, je priestor a vhodné podmienky pre nedodržiavanie základných práv človeka s vôľou pracovať. Zdroje pomoci existujú. Je len na kompetentných, ako efektívne ich dokážu využiť.

Doc.PhDr. Oľga Bočáková, PhD.

Katedra politológie, Trenčianska univerzita A.D.

PhDr. Darina Kubíčková

FPV, Katedra pedagogických štúdií Žilinskej univerzity

Osobnosti

James M. Buchanan

V roku 1986 bol Nobelovou cenou za ekonómiu ocenený James M. Buchanan za jeho príspevok k rozvoju základov teórie ekonomického a politického mechanizmu prijímania rozhodnutí. J. M. Buchanan sa narodil 3. októbra

1919 v meste Murfreesboro v Tennessee, USA. Je jedným z nemnohých amerických nositeľov Nobelovej ceny za ekonómiu, ktorý sa narodil v USA. James M. Buchanan je spoluvorcom (spolu s Gordonom Tullockom) teórie verejnej voľby.

Buchanan navštevoval vysokú školu v rodnom Tennessee, kde získal titul bakalára aj magistra. Svoje univerzitné štúdium zakončil získaním titulu PhD. na chicagskej univerzite v roku 1948. Okrem toho je viacnásobným doktorom honoris causa (napr. z Univerzity v Giessene a Univerzity v Zurichu). Po získaní vedeckého titulu na chicagskej univerzite pôsobil na rôznych uznávaných amerických univerzitách (v rokoch 1956 – 1968 na Univerzite vo Virginii, v rokoch 1968 – 1969 na kalifornskej univerzite v Los Angeles, v rokoch 1969 – 1983 na Virginskom polytechnickom inštitúte).

Čo sa týka postgraduálneho štúdia, Buchanan nastúpil na chicagskú univerzitu ako presvedčený liberálny socialista. Po tom, čo navštívil počas niekoľkých týždňov predmet Cenová teória, zmenil sa na zástancu voľného trhu. K ďalšiemu jeho ekonomickému vývoju prispel aj známy švédsky ekonóm Knut Wicksell a najmä jeho článok z roku 1896, v ktorom tvrdil, že jedinými oprávnenými daňovými príjmami a vládnymi výdavkami sú tie, ktoré sú schválené jednomyselne. Tým dochádza k výberu daní od tých, ktorí budú benefitovať z vládných programov. Táto myšlienka bola pritom v protiklade s hlavným myšlienkovým prúdom v 40. rokoch minulého storočia, že nie je potrebné, aby bola akákoľvek spojitosť medzi platiteľom daní a tým, čo dostáva vo forme výhod od štátu. Buchanan sa začal zaoberať uvedenou myšlienkou, pričom jedným z myšlienkových výstupov bolo spoluautorstvo s G. Tullockom na publikácii „The Calculus of Consent“, kde autori poukázali na skutočnosť, že požiadavka jednomyselnosti je nerealizovateľná v praxi a navrhli riešenie v podobe pravidla tzv. uskutočniteľnej jednomyselnosti. Touto publikáciou dali vznik oblasti teórie verejnej voľby. Okrem toho obaja autori začali tiež publikovať akademický časopis Verejná voľba.

Redakcia

Európska únia

Zahraničná politika, bezpečnosť a suverenita štátu v EÚ Štúdia (1.časť)

Štúdia sa zaoberá otázkami, akým spôsobom a v akom rozsahu sa súčasný vývoj medzinárodných politických vzťahov v európskom a euroatlantickom priestore dotýka suverenity členských štátov Európskej únie (EÚ). Osobitne sú prezentované nové faktory usmerňujúce vývoj politickej,

bezpečnostnej a obrannej dimenzie európskej integrácie, ktoré vychádzajú z Lisabonskej zmluvy o EÚ (2007/2009), a dosah a vplyv týchto procesov na štátnu suverenitu členských štátov – teda ako sa v ďalšom období bude vyvíjať suverénna pôsobnosť členských štátov Únie, vrátane Slovenska, v nových európskych a euroatlantických súradniciach. Táto štúdia nadväzuje na článok *Lisabonská reforma EÚ: Následky uplatňovania Charty základných práv EÚ* publikovaný v Siločiarač č. 11 a 12/2009. Európsky priestor (v tomto prípade máme na mysli priestor EÚ) a euroatlantický priestor majú veľa spoločného a vo veľkej miere sa prekrývajú najmä v politickej, bezpečnostnej a obrannej oblasti. Je to dané teritoriálnou pôsobnosťou medzinárodných organizácií akými sú Organizácia Severoatlantickej zmluvy (NATO), Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) a Rada Európy, ako aj pôsobnosťou hlavných aktérov euroatlantického priestoru, ktorými sú EÚ a USA. Popri týchto subjektoch má významný vplyv na politický a bezpečnostný charakter kontinentu aj Ruská federácia.

Z úzkeho politicko-bezpečnostného pohľadu je obsah a dynamika vývinu euroatlantického priestoru daná nielen pôsobnosťou NATO, EÚ a USA, ale aj vývojom vzájomných bilaterálnych vzťahov medzi EÚ a USA, ktoré sa spustili na začiatku 90. rokov 20. storočia, po skončení studenej vojny a vzniku EÚ. Dôležitými medzníkmi vo vývoji vzťahov medzi EÚ a USA sa stali Transatlantická deklarácia (1990), Nová transatlantická agenda (1995), Transatlantické hospodárske partnerstvo (1995) a Bonnská deklarácia EÚ – USA (1999) a tiež niektoré samity EÚ – USA.

Transatlantická deklarácia z roku 1990 definovala základné princípy novej vzájomnej spolupráce. EÚ a USA sa dohodli na organizovaní pravidelných summitov a ministerských rokovaní, ktoré mali pokrývať všetky kľúčové otázky spoločného záujmu. V roku 1995 sa prijali *Nová transatlantická agenda* a *Spoločný akčný plán EÚ – USA*. Oba dokumenty predstavujú základný rámec partnerstva a zdôrazňujú nevyhnutnosť spoločných akcií v štyroch hlavných oblastiach: podpora mieru, stability, demokracie a rozvoja na celom svete; reakcia na globálne zmeny (ochrana životného prostredia, ochrana verejného zdravia a presadzovanie práva); podpora svetového obchodu a podporovanie užších hospodárskych väzieb; a budovanie mostov cez Atlantik.

V *Bonnskej deklarácii* prijatej na summite EÚ – USA v Bonne v roku 1999 sa obe strany zaviazali k rovnoprávnemu partnerstvu nielen v ekonomických, ale aj politických a bezpečnostných otázkach. Bonnská deklarácia

načrtla, ako chcú EÚ a USA formovať svoje vzťahy v priebehu nasledujúcich 10 rokov. Doteraz sa však nerozvinuli medzi oboma úniami bilaterálne partnerské vzťahy v bezpečnostnej a obrannej oblasti, ktoré by zodpovedali ich medzinárodnému postaveniu. Na druhej strane zase prebieha aktívna spolupráca medzi USA a niektorými členskými štátmi Únie na platforme severoatlantickej spolupráce v rámci NATO alebo dokonca na priamej bilaterálnej úrovni.

Na formálne posilnenie bezpečnostného a obranného charakteru EÚ mali veľký význam všetky doterajšie revízie Maastrichtskej zmluvy o EÚ – amsterdamská (1997/1999), nicejská (2000/2003) a lisabonská (2007/2009). Najvýznamnejšie konkrétne kroky v naštartovaní a budovaní systémov vonkajšej bezpečnosti a obrany Únie sa prijali na rokovaní Európskej rady (samitoch EÚ) v Kolíne nad Rýnom (3. – 4. júna 1999), Helsinkách (10. – 11. decembra 1999), Sante Marii de Feira (19. – 20. júna 2000) a v Nice (7. – 9. decembra 2000), a na Konferencii o vyčleňovaní síl na projekt Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky v Bruseli (20. novembra 2000). Na samite v Kolíne n. Rýnom sa prijala Správa o posilnení spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky, ktorá zahŕňala mechanizmy koordinovaného postupu v prípade krízy, ustanovenia o vytvorení európskych vojenských kapacít, úpravu existujúcich komunikačných modelov a vytvorenie nových inštitúcií (napr. Politický a bezpečnostný výbor, Vojenský výbor EÚ alebo Situačné centrum). Na samite v Helsinkách sa prvýkrát konkretizovali vojenské kapacity EÚ v podobe tzv. Európskeho hlavného cieľa (t. j. do roku 2003 vytvoriť vojenské sily rýchlej reakcie v celkovej počte 50 až 60 tisíc osôb) a rozpracovali sa otázky rozvoja nevojenských operačných kapacít (napr. rôzne formy vedenia politického dialógu, podpora policajnými zložkami, humanitárna pomoc alebo krízová prevencia). Samit EÚ v Sante Marii de Feira sa venoval najmä vzťahom EÚ s NATO (napr. výmene utajovaných skutočností a ďalším bezpečnostným otázkam, prístupu EÚ k operačným kapacitám a prostriedkom NATO, vytvoreniu mechanizmov plánovania a ich vplyvu na sily rýchlej reakcie alebo inštitucionalizácii vzťahov medzi EÚ a NATO). Konferencia o vyčleňovaní síl na projekt Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky sa zaoberala kapacitami, ktoré sú jednotlivé členské štáty schopné vyčleniť európskym silám rýchlej reakcie a pripraviť sa tak na vytvorenie tzv. katalógu síl.

/pokračovanie/
Doc. Ing. Pavol Hrivík, CSc.